

SOR JUANA INÉS DE LA CRUZ

Nascuda a Sant Miquel de Nepantla el 1651, és mundiament coneguda com la “Única poetisa americana”, la “Musa Dézima” i “Fénix de México”. Ha esdevingut un símbol de la lluita de les dones per l’alliberament social i sexual.

Representatiu n’és el poema :

Hombres necios que acusáis
a la mujer sin razón,
sin ver que sois la ocasión
de lo mismo que culpáis.

Sor Juana Inés de la Cruz mentre visqué fou famosa tant a la nova Espanya (Mèxic) com a la vella Espanya. A partir de mitjans segle XVIII la seva fama es va anar apagant i per exemple Menéndez Pelayo acusava la seva obra de pedant i aberrant. Durant el segle XX la seva figura es va anar rehabilitant fins arribar al punt àlgid dels elogis que li feia Octavio Paz (Premi Nobel) als anys 80.

Sor Juana Inés escrivia en diverses llengües i era una defensora de les llengües originàries americanes.

És famosa la precocitat en el domini del llatí que la Sor Juana Inés mostrà en els primers anys de la seva vida que ja eren mostra d’un talent forasèrie.

L’ús del llatí de forma massiva que es donà als començaments de la literatura hispana americana podria ser degut a la mateixa raó que es donà un ús molt estès del llatí a Catalunya i que diversos autors atribueixen a la prohibició i marginació de la llengua catalana en els llibres impresos.

El seus llibres foren publicats a Barcelona (per J.Llopis i per R.Figueró) i a València (per A.Bordassar).

Sempre va ser una figura controvertida i proscrita. Hi van arribar a haver-hi processos inquisitorials contra els qui l'havien elogiada (p.ex. 1691 el capellà Javier Palavicino).

En el llibre “Catalans a les Índies” de Josep Mª Bernades, la Sor Juana Inés de la Cruz apareix en el llistat de catalans a les Índies.

Sor Juana Inés podria tenir en comú amb d'altres místics del segle XVI I XVII el fet de que la seva nacionalitat reprimida serveixi de catalitzadora a la seva “vena” mística. La nacionalitat o la sexualitat reprimida són un reactiu i catalitzador molt més potent que els paisatges erms i extensos de Castella que tradicionalment semblen haver produït un “hàbitat” molt propici a les experiències místiques.

Quan “Sor Juana Inés de la Cruz” expressa : “No soy yo la que pensáis, sino es que allá me habéis dado otro ser en vuestras plumas y otro aliento en vuestros labios”, recorda a Santa Teresa de Jesús quan aquesta escrivia : “Vivo sin vivir en mí”. Ambdues reflexen un misticisme que penso que té les arrels en la impossibilitat de ser elles mateixes ja bé com a dones o bé com a catalanes.

Tots aquests indicis d'una presumpta catalanitat de la nostra “Sor Juana Inés de la Cruz” es veuen reforçats per les imatges següents de gran interès ja que en la part de sota es veu (encara que la foto és poc clara) com al mig de l'escut hi ha una senyera catalana en un tipus d'escut semblant al de Ferran Cortès ja aparegut en aquest web en alguna ocasió i amb semblances amb l'escut del “Pedro de la Gasca” pel que fa a les banderetes al voltant de l'escut i a la senyera partida amb la inscripció “AVE MARIA”.

Si mirem la part de sota de la fotografia, a on hi ha l'escut i l'ampliem aleshores veurem el següent escut :

Curiosament en analitzar les biografies existents de la nostra Sor Juana Inés de la Cruz hi ha un punt que no acaba d'estar clar.

Per una banda les biografies més difoses diuen que la Sor Juana va rebutjar per dues vegades la posició d'abadessa de convent i expliquen aquest fet com una mostra de rebel·lia o d'autoafirmació en la seva independència de criteri.

Per altra banda hem trobat aquesta imatge que representa a la Sor Juana d'abadessa i sembla difícil que el quadre hagués estat pintat sense que la Sor Juana hagués esdevingut abadessa.

Llenço per tant la hipòtesi següent per intentar explicar la contradicció abans esmentada : La Sor Juana sí que va esdevenir abadessa i el fet de suprimir aquest punt de la seva biografia oficial tenia per objectiu amagar algun fet important que l'església o un altre poder de l'època considerava molest per als seus interessos. Si aquest fet fou el seu feminisme, la seva catalanitat o els dos alhora , chi lo sá ?

De la imatge de la Sor Juana Inés de la Cruz que apareix aquí sota en voldria fer dos comentaris :

- 1) La senyera al mig de l'escut com a prova de catalanitat
- 2) La semblança entre els ornaments que porta l'abadessa de barret i a la mà en forma de vara amb el cordó que envolta els escuts típics d'abadessa de la corona catalano-aragonesa. Aquesta ornamentació seria la identificadora de la Sor Juana Inés com abadessa

L'admirada Sor Juana escrigué el famós “Primero Sueño” que el professor José María Valverde considera el més alt poema filosòfic escrit en castellà a l'època. El professor Valverde veu en el títol una imitació formal de la “Primera Soledad” de Góngora. Si en comptes de subratllar l'adjectiu, subratllem el substantiu, aleshores ens apareix la paraula “somni” que és una paraula que constantment apareix en la catalanitat literària, des de Bernat Metge fins al traspassat poeta de Felanitx, Miquel Bauçà. La filosofia com a

somni que quan despunten els primers raigs de sol del nou dia s'esvaeïx per donar pas al seny i la raó.

E.R.